

אופטימיות בקרב מנהלים בבתי ספר תיכוניים ערביים בצפון ישראל

פאזיה אברהמים, אוניברסיטת תל-אביב, fadiaibrahim@mail.tau.ac.il

רקע: אופטימיות מוגדרת כציפייה כללית שסבירות התרחשותם של מאורעות חיוביים בעתיד תהיה גבוהה והתרחשותם של מאורעות שליליים תהיה קלושה (Scheier & Carver, 1985). היא מהווה מרכיב בסיסי בבניית החוסן הנפשי (Weinberg et al., 2016), מעודדת מעורבות, מחויבות ויצירתיות בקרב העובדים (Ashraf et al., 2012 ; Rego et al., 2012) ומטפחת את הבריאות הנפשית של המורים ומעלה את הרגשת שביעות הרצון שלהם בעבודה (Desrumaux et al., 2015).

מטרות: סקירה מעמיקה של ספרות בנושא אופטימיות מעידה על מחסור במחקרים אשר מתמקדים בבחינת האופטימיות בהקשר החינוכי במערכת החינוך הישראלית בכלל ומנקודת מבטם של המנהלים בפרט. מכאן, מטרת המחקר הינה להתחקות אחר האופטימיות, הגדרתה, מקורותיה, השלכותיה וביטוייה בקרב מנהלי בתי ספר תיכוניים במערכת החינוך הערבית במחוז צפון.

שיטה: במחקר הנוכחי נעשה שימוש בשיטת המחקר האיכותני ונערך ראיון חצי מובנה עם ארבעה עשר מנהלי בתי ספר תיכוניים במערכת החינוך הערבית בצפון, בניסיון לענות על השאלות הבאות: (1) כיצד תופסים המנהלים את האופטימיות האינדיבידואלית בעבודה? (2) מהן מקורות האופטימיות בקרב מנהלי בתי הספר לאורך שנות הקריירה? (3) מהן ההשלכות של תחושת האופטימיות על המנהל ועל בית ספרו? (4) כיצד מנהלים מבטאים, מווסתים או מדכאים הבעת אופטימיות בעבודתם?

ממצאים: ממצאי המחקר מצביעים שהמנהלים מגדירים אופטימיות כציפייה חיובית כלפי העתיד וכהתמקדות בצד החיובי של כל מצב בו הם נמצאים. המנהלים שואבים רגש זה ממקורות אישיים כמו תורשה ודת, ממקורות חווייתיים כמו חוויות אישיות וניהוליות וממקורות ניהוליים קונטקסטואליים שקשורים במאפייני בית הספר, בוותק המנהל והכשרתו. חשוב להביע ולבטא אופטימיות זו אשר מחלחלת בכל המערך הבית ספרי ומביאה ליצירת אווירה חיובית, מעודדת, שופעת במוטיבציה והנעה, ומאופיינת בהערכה, שיתוף פעולה ומגויסת להשגת מטרות ולהצלחת בית הספר.

תרומות ומחקרי המשך: למחקר שלוש תרומות: תרומה תיאורטית בכך שהוא שופך אור על סוגיה שמעטים מאוד המחקרים אשר דנו בה; תרומה יישומית בכך שאפשר לאמץ גישה אופטימית כאסטרטגיית עבודה; ותרומה ברמת מדיניות הכשרת המנהלים בכך שתודגש במסגרתה חשיבות תרומתם של רגשות חיוביים בתהליכים חינוכיים בבית הספר. כמחקר המשך עתידי ניתן לשלב את השיטה הכמותית בנוסף לאיכותנית, על מנת לקבל תמונה כוללת וברורה יותר אודות הנושא.